

Asia: VN/32728/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisia voittoveroja koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisia voittoveroja koskevaksi lainsäädännöksi

Valtiovarainministeriö on pyytänyt kirjallista lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisia voittoveroja koskevaksi lainsäädännöksi. Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) kiittää mahdollisuudesta lausua asiaan ja kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin.

Veron luonne

EU-asetuksessa 2022/1854 todetaan, että ”Jäsenvaltioiden on otettava käyttöön asianmukaiset menettelyt ylijäämätulojen perimiseksi tuottajilta”. EU-asetuksen mukainen tulokatto koskee vain tuotantomuotoja, joiden rajakustannus on alhainen, ja vain tilanteita, joissa sähkön hinta on poikkeuksellisen korkea. Tästä syystä asetuksen vaikutukset kohdistuvat nimenomaan ylisuuriin tuottoihin. Lisäksi asetuksen mukainen malli koskee vain talvikautta, jolloin hintojen ennakoidaan olevan keskimäärin korkeimmalla tasollaan. KKV huomauttaa, ettei hallituksen esityksessä kuvattu väliaikainen voittovero kohdistu yhtä tehokkaasti ylijäämätuloihin. Esityksen mukainen vero ei kohdistu yrityksiin tavalla, joka heijastaisi näiden tekemien ylivoittojen suuruutta. Esityksen mukaisessa mallissa voittoihin kohdistuva veroprosentti olisi lähtökohtaisesti yhtä suuri riippumatta siitä, ovatko yrityksen voitot kohtuullisia, vai edustavatko ne huomattavia ylivoittoja.

Hallituksen esityksessä sanotaan, että EU-asetuksen mukainen ylisuuriin voittoihin kohdistuva vero olisi vaikea implementoida, koska "Erityisesti sähköntuotantoon liittyvien suojausten huomioiminen tuottokattomallissa luotettavasti ja hallinnollisesti yksinkertaisesti olisi hyvin vaikeaa". KKV kuitenkin toteaa, että Norjassa on päätetty ottaa käyttöön vero, joka vastaa EU-asetuksessa ehdotettua mallia.

Vaikutukset kilpailuun

Hallituksen esityksessä sanotaan "Sähköliiketoiminnan voitosta ei verotettaisi määrää, joka vastaa sähköliiketoiminnan tilinpäätöksen omalle pääomalle laskettua viiden prosentin vuotuista tuottoa." KKV huomauttaa, että tämä järjestely voi kohdella yrityksiä eriarvoisesti, mikäli samassa toimintaympäristössä toimivilla yrityksillä on erilaisia pääomarakenteita. Pelkästään oman pääoman perusteella lasketusta tuottorajasta hyötyvät ne yritykset, jotka ovat vähemmän velkaantuneita. KKV suosittelee toimialan pääoma-rakenteiden selvittämistä mahdollisten kilpailua vääristävien vaikutusten selvittämiseksi.

Vaikutukset yritysten investointeihin

Esityksessä arvioidaan, ettei verolla ole merkittävää vaikutusta sähkö-tuotannon investointeihin. KKV kuitenkin näkee mahdollisena, että veron luonteen takia sillä voi olla investointeja vähentävä vaikutus, jos markkinat näkevät verojärjestelyn uusiutumisen mahdollisena.

Veron tuottojen jakaminen erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville kotitalouksille

Hallituksen esityksen taustalla olevan EU-asetuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena on vähentää korkeista energianhinnoista kuluttajille aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia. EU-asetus edellyttää jäsenvaltioita puuttumaan energiamarkkinatoimijoille nykytilanteessa syntyneisiin merkittävän korkeisiin tuottoihin sekä uudelleenjakamaan kyseisiä tuottoja korkeista energian-hinnoista kärsivien kuluttajien eduksi.

Suomessa hallitus on jo tehnyt tukitoimia, joiden tarkoituksena on sähkön hinnan nousun kompensoiminen kotitalouksille. Ehdotuksessa todetaan,

että vallitsevan markkinatilanteen arvioidaan aiheuttavan erityisiä haasteita haavoittuvassa asemassa oleville ja pienituloisille, mutta toisaalta myös

keskituloisille kotitalouksille ja yrityksille. Jo päätetyistä tukitoimista erityisesti Kansaneläkelaitokselta haettava väliaikainen sähkötuki tuonee helpotusta heikoimmassa asemassa

olevien kotitalouksien asemaan. Verotuksessa käyttöön otettava väliaikainen sähköenergialaskujen perusteella myönnet-tävä kotitalousvähennys tuonee vastaavasti apua erityisesti sähkölämmittä-jien suuriin sähkölaskuihin.

KKV kiinnittää huomiota kuitenkin siihen, että jotkin pieni- ja keskituloiset koti-taloudet saattavat jäädä tukimuotojen kannalta väliinputoajan asemaan eikä heidän sähköenergialaskunsa ylitä tukia koskevia omavastuita. Esimer-kiksi kotitalousvähennyksen saaminen edellyttää, että sähköenergiasta maksetun määrän tulee jaksolla 1.1.2023–30.4.2023 ylittää 2 000 euroa eli kuukausittaisen sähkölaskun on oltava keskimäärin yli 500 euroa (lisäksi tulee maksu sähkönsiirrosta). Jotkin sähkölämmitystä käyttävät kotitaloudet voivat joutua vaikeuksiin sähkölaskujensa maksamisessa tilanteessa, jossa heidän sähköenergialaskunsa ovat hinnankorotusten vuoksi moninkertaistuneet, mutta laskut jäävät kuitenkin omavastuiden alle. KKV katsoo, että tuki-muotojen riittävyttä on tältä osin tarpeen vielä seurata haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien kannalta erityisesti, jos sähkön hinta pysyy alkavana talvena pitkään korkeana.

Jääskeläinen Jan
Kilpailu- ja kuluttajavirasto